

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศในต่างประเทศ

Intellectual Property and Competition Law in the context of Covid-19 Pandemic

สรุปผลการเข้าร่วมโครงการพัฒนาและประสานความร่วมมือทางด้านวิชาการเกี่ยวกับคดีทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ ศาลอุทธรณ์คดีทรัพย์สินทางปัญญาและแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ และ The South Centre, Geneva, Switzerland หัวข้อ “Intellectual Property and Competition Law in the context of Covid-19 Pandemic” โดยมีนางอโนชา ชีวิทโสภณ อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งประธานศาลอุทธรณ์คดีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นประธานกล่าวเปิดโครงการพร้อมด้วยศาสตราจารย์คาลอส คอเรีย (Prof. Carlos María Correa) ผู้บริหาร The South Centre ในการนี้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งให้เกียรติบรรยายประกอบด้วย ศาสตราจารย์คาลอส คอเรีย (Prof. Carlos María Correa), ตัวแทนจากองค์การสหประชาชาติเพื่อการค้าและการพัฒนา (UNCTAD), ตัวแทนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP), คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ, มหาวิทยาลัยลิเวอร์พูล ประเทศอังกฤษ, มหาวิทยาลัยเทกซัสเอแอนด์เอ็ม ประเทศสหรัฐอเมริกา ฯลฯ

เนื้อหาการบรรยายเน้นถึงการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าและการเข้าถึงเทคโนโลยีทางสุขภาพภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยพิจารณาในประเด็นทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (intellectual property law) ซึ่งให้ความคุ้มครองนวัตกรรม (innovation) และให้เอกสิทธิความคุ้มครองทางกฎหมาย (legal monopoly) ถูกมองว่าอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงยารักษาโรคและวัคซีน (obstacle to access to medicine and vaccine) ในสถานการณ์ที่โลกกำลังอยู่ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19 Pandemic) และกฎหมายแข่งขันทางการค้าหรือกฎหมายป้องกันการผูกขาด (competition law, antitrust law) อาจจะมีส่วนทำให้เกิดความยากลำบากและความลังเล (reluctance) ในกระบวนการการผลิตยารักษาโรคและวัคซีนล่าช้า ส่งผลให้ยารักษาโรคและวัคซีนไม่เพียงพอต่อความต้องการ (under supply) ในสถานการณ์วิกฤตที่โลกกำลังอยู่ภายใต้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19 Pandemic) การบังคับใช้กฎหมายจึงต้องรักษาสมดุลระหว่างสิทธิผูกขาดของทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรมและประโยชน์สาธารณะโดยเฉพาะด้านสาธารณสุข

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นสิทธิประเภทที่ให้ความคุ้มครองในอาณาเขต (territory) ดังนั้น สำหรับทั้งยารักษาโรคและวัคซีนที่ประกอบด้วยทรัพย์สินทางปัญญาหลายชนิดและประเภทการคุ้มครองย่อมเกิดประเด็นปัญหาในกรณีที่เป็นที่ต้องการของประชากรทั่วโลกและทุกประเทศซึ่งสวนทางกับความสามารถในการผลิต กำลังผลิต จำนวนของยารักษาโรคและวัคซีน

ประเทศส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการนำเข้า ความแตกต่างของแต่ละประเทศในเรื่องของเงินสนับสนุนจากรัฐ (government subsidy) ส่งผลต่อราคาที่แตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาการกระจายในตลาด (distribution) และการขนย้ายข้ามดินแดน (across border) การนำเข้าซ้อน (parallel importation) ของยารักษาโรคและวัคซีนของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายแข่งขันทางการค้าหรือกฎหมายป้องกันการผูกขาดอย่างเข้าใจเจตนารมณ์ ความยืดหยุ่น และความเหมาะสมกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19 Pandemic) กรณีเกิดความร่วมมือในกระบวนการผลิตยารักษาโรคและวัคซีนของบริษัทต่างๆ ว่ามิใช่การร่วมมือเพื่อสร้างอำนาจการผูกขาด (monopoly power) การตีความเรื่องความลับทางการค้า (trade secret) ทั้งในบางกรณีภาครัฐสามารถส่งเสริมให้ความมั่นใจแก่ภาคเอกชนที่อยู่ในกระบวนการผลิตว่า การบังคับใช้กฎหมายจะมีข้อยกเว้นและยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะโดยเฉพาะด้านสาธารณสุขเป็นหลัก โดยการประกาศแถลงการณ์กฎเกณฑ์ต่างๆถึงบริษัทเหล่านั้นและต่อสาธารณะ เช่น การออก comfort letter แก่ภาคเอกชนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การบังคับใช้กฎหมายเรื่อง trade secret ในกระบวนการผลิตวัคซีน

เนื้อหาการบรรยายเนื้อหาการบรรยายยังรวมถึงข้อตกลงทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการค้า (Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights : TRIPS) ภายใต้องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ซึ่งเป็นความพยายามในการใช้กฎหมายที่ยืดหยุ่นเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์วิกฤตสาธารณสุขว่า เนื่องจาก TRIPS มีความยืดหยุ่น การบัญญัติคำนิยาม ระดับความคุ้มครอง การได้มาซึ่งสิทธิต่างๆ จึงอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ และในการให้ความคุ้มครองของแต่ละประเทศนั้น การตีความและบังคับใช้กฎหมายภายในก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งยวดที่จะให้วัตถุประสงค์ของการกฎหมายนั้นบรรลุผลและมีการรักษาสอดคล้องระหว่างเจ้าของสิทธิและประโยชน์สาธารณะ ในส่วนของสิทธิบัตร การบัญญัติการได้มาซึ่งสิทธิบัตร บางกรณีต้องอาศัยการตีความของศาล ศาลจึงเป็นอีกสถาบันที่มีความสำคัญในการตีความและบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาสอดคล้องสิทธิผูกขาดของทรัพย์สินทางปัญญาและประโยชน์สาธารณะสำหรับสิทธิบัตรในยารักษาโรคและวัคซีนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็ไม่ต่างกัน ศาลต้องมีมาตรฐานในการพิจารณาถึงความองค์ประกอบของการได้มาซึ่งสิทธิบัตรต่างๆ อย่างเข้มข้น (rigorous/strict standard of patentability) ตระหนักถึงกลยุทธ์ในขอสิทธิบัตรของบริษัทหรือผู้ประกอบการต่างๆว่าเป็นเชิงพาณิชย์หรือไม่ (strategic patenting) เพื่อยืดการคุ้มครองของตัวยาต่าง ๆ ออกไปให้นานกว่าที่กฎหมายอนุญาตไว้ (extend/ prolong protection) เพื่อคุ้มครองการแข่งขันที่เป็นธรรม ประโยชน์สาธารณะ การเข้าถึงยารักษาโรคและวัคซีน

การบรรยายมีลักษณะเป็นการสรุปเนื้อหาของหนังสือและสิ่งพิมพ์ในหัวข้อต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้น สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก รายละเอียดการสัมมนาและสิ่งพิมพ์ของ The South Centre แนบท้าย

